

Over paddestoelen in de Verbrande Pan

door F. A. v. d. Bergh

Toen mij — vrij kort vóór de geplande verschijningsdatum van dit speciale nummer van *Natura* — het verzoek bereikte of ik bereid zou zijn daar een hoofdstukje over het voorkomen van paddestoelen in de Verbrande Pan 'toen en nu' aan bij te dragen, was mijn eerste reactie: wel bereid maar niet in staat, ook al omdat ik 'toen' nimmer in de Verbrande Pan kwam en daar in het 'nu' slechts enkele malen naar paddestoelen heb gezocht. Om echter in dit Verbrande Pan-nummer niet geheel aan dit onderwerp voorbij te laten gaan, zal ik hierbij iets vertellen over enkele paddestoelen welke ik tijdens mijn wandelingen in dit mooie gebied ben tegengekomen. Hierbij zal ik zoveel mogelijk Nederlandse namen gebruiken, af en toe ter verduidelijking aangevuld met de wetenschappelijke.

Uit het 'toen' zijn enkele gegevens bekend uit de herfst van 1950, blijkende uit opnamen van permanente proefvlakken in de Verbrande Pan door mej. M. E. Hoffmann en dr. V. Westhoff. Hier zouden volgens een brief die ik van de heer J. K. Schendelaar ontving toen ruim 50 soorten genoteerd zijn. Indien ik deze soorten ook in het 'heden', dat wil zeggen na 1969, in dit terrein heb aangetroffen, zal ik dit aangeven door toevoeging van de letters H/W achter de naam. Bij de door deze auteurs genoteerde soorten komen diverse interessante voor die ik nimmer in dit terrein heb gezien, hetgeen nog niet wil zeggen dat zij niet meer in dit gebied zouden voorkomen. Wel zal de in de loop der jaren plaatsvindende verdroging zeer waarschijnlijk haar invloed hebben op de samenstelling van de paddestoelenflora en op de produktie van het aantal vruchtlichamen.

Enkele van deze interessante soorten zijn van bijzonder belang om er hier in een breder verband bekendheid aan te geven opdat wellicht meerdere personen op het voorkomen van deze soorten kunnen letten. Voor mededelingen inzake recente vondsten van deze soorten in de Verbrande Pan

houd ik mij ten zeerste aanbevolen.

Het betreft vooral: Schotelkluijszwam, Zwarte kluijszwam, Varkensoortje, Hazeoor (*Otidea leporina*), Vingerhoedje, Korrelige hertetruffel al of niet met de Truffelknotszwam, Peperboleet, Netstelige heksenzwam (*Boletus luridus*), Staalsteeltje (*Rhodophyllus lampropus*), Bepoederde parasolzwam (*Lepiota sistrata*).

Nu dan enige woorden over mijn waarnemingen welke voor een deel samen met de heer drs. G. D. Swanenburg de Veye zijn gedaan. Wij hebben namelijk de gewoonte om in 'het seizoen' ook enkele malen samen naar paddestoelen te gaan zoeken: het hoeft geen betoog dat ik zijn gezelschap op hoge prijs stel, niet alleen om zijn aimabele persoonlijkheid doch ook om zijn scherp waarnemingsvermogen en zijn enorm grote ervaring op dit terrein.

Een wel heel bijzondere vondst werd op 18 oktober 1974 met *Tricholoma acerbum* gedaan. Deze opvallende Ridderzwam kwam met circa 6 mooie exemplaren voor in een droog met esdoorn en lijsterbes gemengd eikenbosje rechts van het zogenaamde Beukenduin. Het is een grote bleek okerkleurige-bruinachtige paddestoel met een opvallend als bij een Krulzoom ingerolde en bovendien geribbelde hoedrand, terwijl het vlees een bittere smaak heeft. De hoeden waren tussen de 5 en 12 cm breed, de bleke lamellen waren vooral langs de snede voorzien van (vele) roestvlekken, de stelen waren kort en stevig en van ongeveer dezelfde kleur als de hoed. De soort is zelden in Nederland gevonden en geldt dan ook als zeer zeldzaam.

Doch veel bijzondere soorten heb ik verder niet gevonden. Het 'aspect' wordt duidelijk bepaald door de min of meer algemene paddestoelen en dan vaak de houtbewonende soorten omdat in hout het vocht langer wordt vastgehouden. In dit gebied worden de meeste op de grond voorkomende paddestoelen dan ook in de late herfst na over-

Morielje

Gele knolamaniet

vloedige regenbuien gevonden. In het voorjaar trekken de Gewone morieljes de aandacht: zij zijn o.m. te vinden in de omgeving van het Beukenduin langs de Heerenweg. In deze omgeving worden dan ook de Harde voorjaarssatijnzwammen onder meidoorns gevonden en met een beetje geluk ook Voorjaarspronkridders.

In het open duin, vooral tussen korst- en bladmossen kunnen veel, op konijnekeutels lijkende Zandkaalkopjes (*Psilocybe montana*) worden gevonden.

In het late voorjaar en de gehele zomer zijn weinig paddestoelen te vinden. Na een regenperiode komen in deze tijd vooral langs wandelpaden en grazige terreingedeelten nog vrij veel Weidekringzwammen, Melige stuifzwammen (H/W) en Afgeplatte stuifzwammen (*Vascellum pratense*) voor, terwijl in de dennenaanplant de Ros-sige melkzwam tot een vroeg verschijnende soort behoort, evenals de lange tijd onopgemerkt gebleven Leverkleurige melkzwam. De Zwartvoetkrulzomen met hun korte dikke donkerbruine fluwelige poten zijn niet veel later op oude naaldhoutstronken te vinden, later gevolgd door de opvallende Oranjegroene melkzwammen met hun gezonde later groenachtig verkleurende hoeden. Ook de Parelamanieten verschijnen hier al vrij vroeg.

In deze duinen komt de goede tijd pas na circa half oktober totdat de eerste nachtvorsten roet in het eten gooien. Een bedrieg-

lijke soort waarbij een interessante scala van vormen en kleuren zijn waar te nemen, is bijv. de Gele knolamaniet (H/W), die in diverse op 't oog heel verschillende terreingedeelten voorkomt en er (dan) heel verschillend kan uitzien. Ik vond hem, behalve in min of meer vochtige berkenbosjes, ook in drogere ruderaal eikenbosjes en zelfs op open zandige plaatsen in de nabijheid van een eenzame eik. Ik signaleerde ook Gele knolamanieten waarvan de hoedkleur ging lijken op die van de Groene knolamaniet en bij uitzondering op die van de Kleverige knolamaniet, zelden zelfs ook qua habitus (!); beide soorten zijn dodelijk giftig, terwijl 'de Gele' dat niet is. Naast diverse andere voor specialisten belangrijke eigenschappen is de Gele knolamaniet goed herkenbaar aan zijn geur: onmiskenbaar rauwe aardappelen. De ook in dit duingebied voorkomende Groene knolamaniet (H/W), die enige jaren terug in Bergen nog sterfgevallen heeft veroorzaakt (hij werd door gastarbeiders uit Turkije verzameld en gegeten), heeft een zoete geur evenals de Kleverige knolamaniet. In open met mossen begroeide min of meer grazige terreingedeelten kunnen in de 'goede tijd' regelmatig diverse *Mycena*'s worden gevonden, waarbij de kleine Bleekgele *mycena* wel de meest voorkomende is, terwijl het Oranjegele trechtertje (H/W) met diverse soorten Mosklokjes eveneens om de voorrang strijden.

Ook Bruine satijnzwammen en andere bruinachtige rosespoorders, alsmede enkele kortgesteelde Schijnridders behoren tot de gewone verschijningen. Veel Wasplaten heb ik hier nooit gevonden, wel enkele Zwartwordende wasplaten (H/W) en wat mooie veelkleurige Papegaaizwammetjes (H/W) en een enkele kleine *Hygrophorus rei* met zijn min of meer bittere smaak.

In de eveneens open zure heide-stekelbrem vegetatie, zag ik regelmatig Paardehaar-taailingen (H/W), veel Mosklokjes, vooral *Galerina calyptrata*, wederom Gele knolamanieten, de Gestreepte trechterzwam en diverse Rossige melkzwammen.

In de ruderaale eikenbosjes, waarin soms (enkele) dennen zijn geïnfilteerd en waarin vaak ook berken groeien, komen in de eerste plaats veel Eikebladzwammetjes (H/W) voor. Ook vond ik in dit milieu de Kleine stinkzwam (H/W), het Kogelwerptje en tussen de schors van een afgevalen eiketak groeide een hele groep Koper-groenzwammen. Voorts veel Zwavelmelkzwammen, Donsvoetjes, Oranje aderzwammen, Broze russula's, Chloormycena's (*Mycena chlorinella*) met gladde cystiden en op de grond voorkomend, terwijl op oude eikestompen of rottende -takken de mooie *Mycena oortiana* vaak in bundels te vinden is. De hoedjes zijn bleek geelgroen, ongeveer zoals bij *Mycena chlorantha*, die in het open duin voorkomt, terwijl de stelen opvallend glanzend zilverachtig-grijs en onder de loupe iets in de lengte gestreept zijn, maar lang niet zo opvallend als dit bij de Streepsteelzwam het geval is. De geur is vers zwak chloorachtig, bij het opdrogen wordt deze geur steeds duidelijker.

Groene knolamaniet

Ook Grote bloedstelen (H/W), Melkmycena's (H/W), Helmmycena's, Elfenscherm-pjes (H/W) en Fopzwammen (H/W) komen in deze bosjes voor. Een mooie vondst op dood eikehout was bijv. *Pholiota tuberculosa* met zijn kleine 2-5 cm brede fijn aangedrukt schubbige helder goud-gele, geelbruine tot bijna oranjekleurige hoedjes. Op hout vond ik hier ook een witte, veel vochthoudende, vrije dikke Kaaszwam (*Tyromyces spec.*) met een volkomen milde smaak, 3-10 cm breed en 1-4 cm dik. Het was toen niet zeker uit te maken of ik hier te doen had met de Melkwitte, dan wel met een witte vorm van de Asgrauwe kaas-

Hotel „Beatrix”

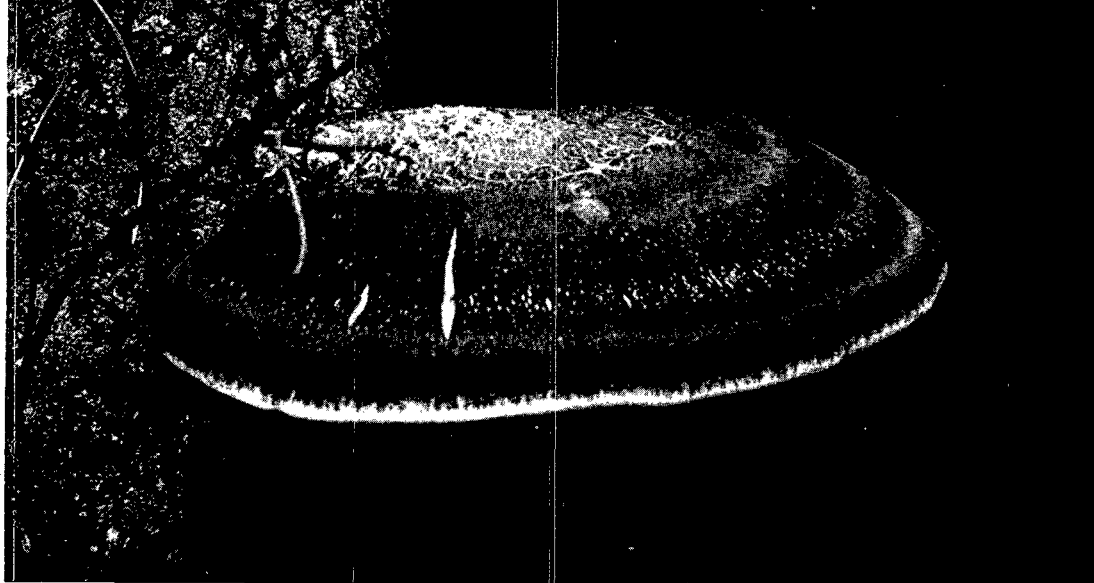
(H. P. Houwing) - Kamerstraat 5 - De Koog - tel. 02228 - 207 - Lid K.N.N.V.
Voor weekenders speciale arrangementen.

Waarheen?

TEXEL

Het vogeleiland

In alle jaargetijden uniek voor
vogelliefhebbers en 'plantjes'-mensen.
HET trefpunt op Texel voor
natuurliefhebbers is:

Berkenzwam

zwam. Dit voorval heb ik hier even tussen-gevoegd om aan te geven dat niet elke vondst (direct) op naam is te brengen ook al betreft het een vrij opvallende soort. Merkwaardig was het ook de Blauwe kaaszwam (*Tyromyces caesius*) op een eiketak te vinden. In de berkenbosjes welke in dit terreingedeelte voorkomen, kunnen ook vrij veel paddestoelen worden gevonden. Hier zijn het soms de vele Honingzwammen, die opvallen, erg veel Paarse korstzwammen, een soort die als een gevaarlijke parasiet van vruchtbomen (loodglansziekte) te boek staat; ook Gele korstzwammen komen hier veel voor. Botercollybia's kunnen hier in grote hoeveelheden gevonden worden, en Vliegenzwammen, Zwavelkopjes, Krulzomen en de dikke Berkezwammen (H/W) ontbreken vrijwel nooit, de laatste op dode berketakken. Van de buisjeszwammen vallen hier ook op de Roodporiehoutzwam met zijn bij druk verkleurende poriën en de zacht aanvoelende kaneelkleurige *Hapalopi-*

lus nidulans, waarvan het vlees in aanraking met een loog (bijv. KOH of NH_4OH) tot schitterend violet verkleurt. Ook hier ontbreken de mycena's niet, bijv. Grote bloedsteel (H/W), *Helmmycena*, Graskleefsteel-tje, Elfenschermpjes (H/W), *Mycena chlorella*, *M. amygdalina*, *M. iodolens*. De Berkeboleet laat het evenmin afweten, evenals enkele aardige 'Clavaria's', zoals de Witte koraalzwam (H/W) en de Pijpknotszwam (*Macrotypophula fistulosa*). Zo zijn deze berkenbosjes in feite het rijkst aan paddestoelen. Ook vond ik hier nog de Viltbekerzwam (*Mycolachnea hemisphaerica*, H/W), een soort Kameleonstrussula (uit de groep *Laricinae*) en de gele tot oranjegele *Clavulinopsis helveola*.

Adres van de schrijver:

IN DE BELGISCHE VOERSTREEK, aan de rand van het HEIMANSRESERVAAT:

Te huur voor vakantie en natuurstudie: Comfortabel, verwarmd woonhuis met tuinterras, eenzaam en prachtig gelegen in stil beekdal aan de rand van bossen (Heimansreservaat). Schitterende uitzichten.

Inl. Gievelstraat 11, 3793 **Teuven**, België, tel. 09-32.87.686008, B.g.g. 09-32.41.766587.